

**PECULIARITIES OF STUDENTS OF EXTRAMURAL TRAINING AT UNIVERSITIES AS
SUBJECTS OF EDUCATIONAL ACTIVITY**

The article deals with the peculiarities of students of extramural training at universities as subjects of educational activity. The features distinguishing the full-time and extramural training of future specialists in higher educational institution are revealed. The peculiarities of extramural training are limited time for communication with teachers, independence in learning the material, higher level of knowledge on special subjects, limited time for adapting to the conditions of production, the combination of work and educational activities, and because of this deliberate and purposeful attitude towards learning and opportunity to implement the knowledge in their work, to apply the skills even while learning. The peculiarities of training of adults are defined.

Key words: students, extramural studies, training, subject, educational activity.

УДК 378.1+573

Степанюк А.В., Жирська Г.Я., Міщук Н.Й.

**НАСТУПНІСТЬ У ФОРМУВАННІ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТНІХ
УЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ В УМОВАХ СТУПЕНЕВОЇ ОСВІТИ**

У статті висвітлено особливості конструювання змісту компетенцій майбутніх учителів біології в умовах вищої ступеневої освіти на основі принципу наступності. Конкретизовано зміст таких груп компетенцій, як соціально-культурні, загальнонаукові (фундаментальні), професійні (предметні й психолого-педагогічні). Розкрито специфіку змісту компетенцій, їх розширення та ускладнення в процесі підготовки бакалаврів, спеціалістів та магістрів за напрямом підготовки Біологія з урахуванням розвитку особистісних цінностей та ставлення студентів до професійних знань, умінь та навичок.

Ключові слова: наступність, компетенції, ступенева освіта, підготовка майбутнього вчителя, біологія.

У Національній доктрині розвитку освіти України, Державній національній програмі "Освіта" ("Україна XXI століття"), Законах України "Про освіту", "Про загальну середню освіту", "Про вищу освіту" зазначено, що пріоритетним напрямом розвитку освіти є вдосконалення її неперервності, яка реалізується шляхом забезпечення наступності змісту і координації навчально-виховної діяльності на різних ступенях освіти, її особистісної спрямованості.

Як відомо, дидактична сутність наступності полягає в тому, що вона є основою для теоретичної побудови процесу засвоєння нових знань у певній логічній послідовності [6]. За Я. Коменським, навчання — цілісний шлях пізнання, де нове є приєднанням до раніше набутого. "Усе навчання повинно відбуватися таким чином, щоб наступне завжди засновувалось на попередньому, а попереднє закріплювалось наступним" [4, с. 278]. Ученими доведено, що наступність — це двобічний діалектичний зв'язок, який забезпечує, по-перше, використання як основи того рівня підготовки особистості, якого вона досягла на попередньому ступені навчання, по-друге, розвиток духовних і фізичних якостей особистості, потрібних для її успішного навчання (Б. Ананьєв, О. Запорожець, Г. Любінська та ін.). Наступність є необхідною умовою якісної підготовки сучасних високопрофесійних фахівців різних галузей в умовах ступеневої вищої освіти.

У педагогічній науці досліджувались різні аспекти проблеми наступності у навчанні: загальнотеоретичні положення (С. Архангельський, Ш. Ганелін, А. Киверялг, О. Мороз, П. Підкасистий), змістові складові наступності (А. Батаршов, В. Баширін, Ю. Кустов, Л. Рибалко), психологічні аспекти наступності (Л. Виготський, Г. Костюк, М. Кузьмін,

В. Моргун, С. Рубінштейн), теоретичні та методичні засади навчання в умовах модернізації шкільної освіти (Н. Бібік, В. Бондар, М. Бурда, О. Савченко), неперервність фахової педагогічної освіти (С. Гончаренко, Ю. Мальований, Н. Ничкало, С. Рудишин, А. Хуторской та ін.). Однак, розробка стандартів вищої, зокрема, педагогічної, освіти в Україні перебуває на етапі удосконалення з урахуванням компетентнісного підходу. Тому потребує уточнення пропонований рівень компетенцій фахівців різного ступеня підготовки та розробка технології їх врахування за умов неперервної педагогічної освіти.

Мета статті полягає в обґрунтуванні необхідності врахування принципу наступності на основі конструювання змісту компетенцій майбутніх учителів біології в умовах ступеневої освіти, їх розширення та ускладнення в процесі підготовки бакалаврів, спеціалістів та магістрів за напрямом підготовки Біологія.

У педагогічній науці наступність вважається універсальною педагогічною категорією, яка відображає взаємоузгодженість, взаємозв'язок суміжних ступенів, етапів педагогічної діяльності, навчання, що і забезпечує неперервність освіти [1; 2; 3]. Водночас більшість учених (С. Гончаренко, В. Бондар, О. Мороз, С. Драпкіна) наступність розглядають як багатоаспектне педагогічне явище, як закономірність психічного і фізичного розвитку людини, як умову реалізації неперервної освіти. У дидактиці наступність навчання трактується як принцип, що вимагає формування знань, умінь і навичок у певному порядку, щоб кожен елемент навчального матеріалу був логічно пов'язаний з іншим, а наступне спиралося на попереднє і готувало до засвоєння нового. Принцип наступності виражає ідею конструктивного заперечення, суть реалізації якого полягає в тому, щоб попереднє розвивалося, збагачувалося і в подальшому. Він вимагає постійного забезпечення зв'язку між окремими сторонами, частинами, етапами і ступенями навчання і в середині їх, розширення і поглиблення знань, набутих на попередніх етапах навчання, перетворення окремих уявлень і понять на струнку систему знань, умінь, навичок.

На нашу думку, ширше розуміння наступності навчання у вищій школі вимагає розгляду динаміки зміни основних компонентів методичної системи навчання (цілей, змісту, форм, методів, засобів); логічного зв'язку теоретичного та практичного матеріалу; упорядкованості у вивченні різних навчальних дисциплін; неперервності процесу навчання; внутрішньопредметних і міжпредметних зв'язків. Ми вважаємо, що сприятиме реалізації принципу наступності у підготовці майбутніх педагогів врахування особливостей конструювання змісту компетенцій майбутніх учителів біології в умовах ступеневої освіти, а саме стосовно розвитку особистісних цінностей та ставлення студентів до професійних знань, умінь та навичок.

Формування професійної компетентності вчителя є предметом наукових досліджень і дискусій як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. У науково-педагогічній літературі для позначення цього поняття використовують терміни педагогічна компетентність, психолого-педагогічна компетентність, професійно-педагогічна компетентність, компетентність педагога. На думку Н. Кузьміної, професійно-педагогічна компетентність — це "сукупність вмінь вчителя як суб'єкта педагогічного впливу особливим чином структурувати наукове й практичне знання з метою розв'язання педагогічних задач" [5, с. 30]. Н. Чайченко стверджує, що професійно-педагогічна компетенція вчителя — це система знань, вмінь та навичок, володіння якими дасть змогу педагогу досягнути очікуваного результату професійної діяльності, а також здатність вчителя до професійного та особистісного вдосконалення [8, с. 17]. Т. Волобуєва, вважає, що професійна компетентність — це сукупність особистих якостей, знань та вмінь, що забезпечують ефективність та результативність самоорганізації професійної діяльності, високий рівень самопізнання і саморозвиток кожного учня, достатній для самоосвіти й самостійного вирішення пізнавальних проблем [3, с. 34].

Ми розуміємо професійну компетентність вчителя біології як систему особистісних якостей, знань та вмінь, що забезпечує готовність ефективно планувати, організовувати й

здійснювати педагогічну діяльність у різних ситуаціях для вирішення педагогічних задач та досягнення очікуваних результатів, а також здатність до професійного вдосконалення.

Проведений аналіз літературних джерел та власний досвід практичної діяльності у педагогічному вищому навчальному закладі засвідчив, що принцип наступності в процесі навчання доцільно реалізувати через мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний та оцінювальний компоненти навчально-пізнавальної діяльності студентів. Саме ці компоненти ми поклали в основу розробки змісту компетенцій майбутнього вчителя біології різних освітньо-кваліфікаційних рівнів підготовки. В обґрунтуванні компетенцій майбутніх учителів біології виходили з того, що вони складають орієнтовну модель особистості випускника стосовно тих сфер, в яких він має набути не лише певних знань, умінь, навичок, але й досвіду творчої діяльності та емоційно-ціннісного ставлення.

На основі аналізу різних підходів до класифікації компетенцій фахівців з вищою освітою [7], нами визначено головними такі групи компетенцій майбутніх учителів, як соціально-культурні, загальнонаукові (фундаментальні) та професійні (предметні й психолого-педагогічні), які мають універсальний характер і формуються у процесі засвоєння навчальних дисциплін усіх циклів. Так, *соціально-культурні компетенції* — це розуміння соціальної значущості своєї професії і, відповідно, розуміння свого місця в системі соціальних відносин, а також здатність до критичної оцінки свого життєвого та професійного досвіду, свідомого вибору шляхів та методів вдосконалення своїх особистісних і професійних якостей. *Загальнонаукові (фундаментальні) компетенції* — це базові знання в галузі фундаментальних природничих, гуманітарних, та соціально-економічних наук, необхідних для засвоєння професійно-профільних дисциплін. *Професійні (предметні й психолого-педагогічні) компетенції* відображають сукупність тих знань, умінь, навичок і ставлень, які є по суті кваліфікаційною характеристикою педагогічної професії певного фаху, зокрема, вчителя біології.

На нашу думку, важливе значення у формуванні готовності майбутнього фахівця до виконання обов'язків педагога належить розвитку особистісних цінностей та ставлення студентів до професійних знань, умінь та навичок. Ці складові професійно-педагогічної компетентності відображають специфіку професійної діяльності сучасного вчителя (викладача) біології, який повинен бути готовим і до розкриття багатоаспектної цінності живої природи, і до реалізації ціннісного підходу у формуванні екологічної культури своїх вихованців, і до толерантного спілкування з ними незалежно від здібностей і мотивів навчання.

Розглянемо як реалізується принцип наступності у формуванні компетенцій майбутнього вчителя в умовах ступеневої освіти. Врахування принципу наступності щодо підготовки учителів біології в умовах ступеневої освіти пов'язано з поняттям "освітньо-кваліфікаційний рівень" вищої освіти, який характеризує ступінь сформованості знань, умінь та навичок особи, що забезпечують її здатність виконувати завдання та обов'язки (роботи) певного рівня професійної діяльності. Тому вимоги до фахівців, зокрема зміст компетенцій, що характеризують результати навчання випускників певного освітньо-кваліфікаційного рівня, потребують їх розширення та ускладнення в процесі підготовки бакалаврів, спеціалістів та магістрів за напрямом підготовки Біологія.

Так, освітньо-кваліфікаційний рівень *бакалавр* отримує особа, яка на основі повної загальної середньої освіти, або неповної вищої освіти здобула базову вищу освіту, фундаментальні і спеціальні уміння та знання щодо узагальненого об'єкта праці (діяльності), достатні для виконання завдань та обов'язків (робіт) певного рівня професійної діяльності, що передбачені для первинних посад у певному виді економічної діяльності. Опис результатів підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра за напрямом підготовки Біологія, на нашу думку, може бути представлений наступними компетенціями у трьох охарактеризованих вище групах.

Соціально-культурні: розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку суспільства і природи для їх використання в професійній діяльності; орієнтування у морально-етичних

та загальнокультурних цінностях сучасного українського суспільства для визначення стратегічних напрямків професійної діяльності; аналіз найважливіших досягнень національної, європейської та світової біологічної науки і освіти; характеристика діяльності історичних осіб та взаємостосунків між суб'єктами суспільного життя з точки зору забезпечення фахово-культурної взаємодії в галузях біології та педагогіки; розкриття багатоаспектної цінності біологічних систем та виявлення їхнього впливу на розвиток суспільства; опанування моделі сучасної екологічної культури (біоетики) щодо вибору стратегії конструктивної природоперетворювальної та природозберігальної діяльності в різних соціально-економічних умовах.

Загальнонаукові (фундаментальні): виявлення суттєвих ознак найважливіших природних явищ, що лежать в основі біологічних процесів; використання природничо-наукових та математичних знань про особливості природних об'єктів та явищ різної сутності та рівня складності для встановлення фундаментальних закономірностей природи; засвоєння сутності загальних та спеціальних методів наукового пізнання для дослідження різних рівнів організації живих систем;

Професійні: предметні (уміння характеризувати різноманітність представників усіх Царств живої природи, застосовувати принципи їх класифікації для обґрунтування сучасної системи живої природи як результату історичного розвитку органічного світу та пристосувань до різних умов існування; уміння аналізувати і пояснювати біологічні факти, визначати зв'язки та взаємовплив фізичних, хімічних, геологічних, біологічних і екологічних явищ і процесів на основі досягнень сучасних природничих наук; уміння розрізняти властивості елементів природних біосистем у їх взаємозв'язку, встановлювати ієрархічні взаємодії, структурно-функціональні співвідношення компонентів на всіх рівнях організації природи; уміння моделювати структуру біологічних систем різних рівнів їх організації, визначати напрямки розвитку процесів, що відбуваються в них; уміння здійснювати збір, обробку та інтерпретацію біологічної інформації для вирішення наукових і практичних завдань професійної діяльності); *психолого-педагогічні* (уміння створювати розвивальне, здоров'язбережувальне освітнє середовище для організації навчально-виховного процесу з біології та природознавства в середніх загальноосвітніх навчальних закладах; уміння організовувати паритетну суб'єкт-суб'єктну взаємодію учасників освітнього процесу; уміння планувати, конструювати та організовувати власну педагогічну діяльність відповідно до дидактичних принципів та закономірностей навчання; уміння моделювати різноманітні форми навчальних і виховних занять на основі використання традиційних методів, засобів та інноваційних технологій навчання (особистісно-орієнтованих, інтерактивних, інформаційно-комунікаційних, проектно-дослідницьких тощо); уміння адаптовуватися до змінних умов професійного середовища шляхом самоосвітньої діяльності та рефлексії особистісних надбань).

Спеціаліст — освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти особи, яка на основі освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра здобула повну вищу освіту, спеціальні уміння та знання, достатні для виконання завдань та обов'язків (робіт) певного рівня професійної діяльності, що передбачені для первинних посад у певному виді економічної діяльності. Ми вважаємо, що спеціаліст біології, з огляду на більш високий ступінь розвитку особистісних цінностей та відповідального ставлення студентів до професійних знань, умінь та навичок, повинен уміти не лише ґрунтовно аналізувати природні та суспільні явища, але й особисто оцінювати їх. Спеціаліст має вміти розкривати значення найважливіших сучасних досягнень національної, європейської та світової біологічної науки і освіти для визначення стратегії розвитку світової громадськості та пріоритетів педагогічної діяльності. Важливим для нього є уміння здійснювати збір, обробку та інтерпретацію біологічної інформації на основі сучасних методів пізнання для здійснення дослідницького пошуку щодо вирішення наукових і практичних завдань професійної діяльності.

Магістр — освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти особи, яка на основі освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра або спеціаліста здобула повну вищу освіту, спеціальні уміння та знання, достатні для виконання професійних завдань та обов'язків (робіт) інноваційного характеру певного рівня професійної діяльності, що передбачені для первинних посад у певному виді економічної діяльності. На нашу думку, для магістра біології як майбутнього науковця важливим є якісне засвоєння та використання методології наукового пізнання для дослідження різних рівнів організації живих систем та їх моделювання, а також уміння обґрунтовувати використання сучасних методів пізнання для здійснення власного дослідницького пошуку щодо вирішення наукових і практичних завдань професійної діяльності. Магістр повинен бути готовий організовувати паритетну суб'єкт-суб'єктну взаємодію учасників освітнього процесу з біологічних дисциплін як загальноосвітніх, так і у вищих навчальних закладах, орієнтуватися в сучасному освітньому просторі, аналізувати передовий педагогічний досвід та впроваджувати його у своїй педагогічній діяльності. Опис результатів підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст за напрямом підготовки Біологія, на нашу думку, може бути представлений аналогічними групами компетенцій:

соціально-культурні: аналізувати та оцінювати найважливіші сучасні досягнення національної, європейської та світової біологічної науки і освіти; орієнтуватися у морально-етичних та загальнокультурних цінностях людства для визначення стратегічних напрямків професійної діяльності; оцінювати діяльність історичних осіб та взаємостосунки між суб'єктами суспільного життя з точки зору забезпечення фахово-культурної взаємодії в галузях природничих наук та педагогіки вищої школи; характеризувати багатогранну цінність біологічних систем різного рівня організації та виявляти їх вплив на розвиток суспільства; реалізація моделей сучасної екологічної культури (екоетики) в конструктивній природоперетворювальній та природозберігальній діяльності в різних соціально-економічних умовах;

загальнонаукові (фундаментальні): узагальнення природничо-наукових знань про особливості природних об'єктів та явищ різної сутності та рівня складності для встановлення фундаментальних закономірностей природи; виявлення суттєвих ознак і тенденцій розвитку природних явищ, що лежать в основі біохімічних, фізіологічних та екологічних процесів у системах різного рівня організації; засвоєння та використання методології наукового пізнання для дослідження різних рівнів організації живих систем та їх моделювання.

Професійні: предметні (уміння визначати причинно-наслідкові та ієрархічні зв'язки у структурі та функціонуванні живих систем різного рівня організації і моделювати динаміку їх розвитку; уміння обґрунтовувати залежність особливостей функціонування представників Царств живої природи від ступеня розвитку організованої форми життя, місця в екосистемах та значення для збереження стабільності біосфери; уміння аналізувати і пояснювати функціональні характеристики і стан біо(еко)логічних систем на різних етапах їх розвитку та у їх взаємозв'язку; уміння моделювати структуру біо(еко)логічних систем різних рівнів організації та механізми їх функціонування, здійснювати експертизу напрямків розвитку цих систем та наслідків порушення їх структурно-функціональної цілісності; уміння обґрунтовувати використання сучасних методів пізнання для здійснення власного дослідницького пошуку щодо вирішення наукових і практичних завдань професійної діяльності); *психолого-педагогічні* (уміння створювати розвивальне здоров'язбережувальне освітнє середовище для організації навчального процесу з біологічних дисциплін у вищих навчальних закладах; уміння організовувати паритетну суб'єкт-суб'єктну взаємодію учасників освітнього процесу з біологічних дисциплін у ВНЗ; уміння планувати, конструювати та організовувати власну педагогічну діяльність з урахуванням вимог організації ступеневої освіти фахівців у ВНЗ; уміння реалізовувати нормативні вимоги щодо підготовки фахівців, використовуючи для цього оптимальні форми, методи, засоби навчання, сучасні освітні технології; уміння

орієнтуватися в сучасному освітньому просторі, аналізувати передовий педагогічний досвід та впроваджувати його у своїй педагогічній діяльності; уміння адаптовуватися до змінних умов професійного середовища шляхом самоосвітньої діяльності та рефлексії особистісних надбань.

Теоретичний аналіз проблеми та зіставлення результатів організації навчального процесу на хіміко-біологічному факультеті Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка засвідчив, що принцип наступності в процесі підготовки бакалаврів, спеціалістів та магістрів у вищому навчальному педагогічному закладі доцільно реалізовувати, перш за все, через конструювання змісту та діагностику компетенцій майбутніх учителів (викладачів) біології, їх розширення та ускладнення в умовах ступеневої освіти. Проведене дослідження проблеми наступності у ступеневій підготовці вчителів біології на основі компетентнісного підходу дозволило виокремити три групи компетенцій, які мають універсальний характер: соціально-культурні, загальнонаукові (фундаментальні) та професійні (предметні й психолого-педагогічні).

На нашу думку, поряд з виділеними групами компетенцій необхідно конкретизувати зміст професійно-методичних компетенцій майбутніх учителів (викладачів) біології, які забезпечать більш якісну підготовку високопрофесійних конкурентоздатних педагогів. Також подальшого дослідження потребує технологія формування готовності майбутнього фахівця до виконання обов'язків педагога на основі розвитку особистісних цінностей та ставлення студентів до професійних знань, умінь та навичок. Ці складові професійно-педагогічної компетентності відображають специфіку професійної діяльності сучасного вчителя (викладача) біології на паритетних з учнями засадах в умовах творчого розвивального освітнього середовища.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бондар В. І. Дидактика: [підруч. для студ. вищих пед. навч. закл.] / В. І. Бондар. – К.: Либідь, 2005. – 262 с.
2. Волкова Н. П. Педагогіка / Н. П. Волкова. – К.: Перун, 2001. – 378 с.
3. Волобуєва Т. Структура професійної компетентності сучасного педагога / Т. Волобуєва // Гуманізація навчально-виховного процесу: зб. наук. праць [за заг. ред. проф. В. І. Сипченка]. – Слов'янськ: Видав. центр СДПУ, 2005. – Вип. XXVIII. – С. 33–42.
4. Коменський Я. А. Велика дидактика / Я. А. Коменський // Избр. пед. соч. – М.: Гос. уч. педиздат. Мин. просвещения РСФСР, 1955. – 665 с.
5. Кузьмина Н. В. Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения / Н. В. Кузьмина. М.: Высш. шк., 1990. – 119 с.
6. Кухта А. М. Принцип наступності у навчанні: лекція з педагогіки для студентів, аспірантів і вчителів / А. М. Кухта. – Львів: Новий час, 1973. – 26 с.
7. Самойленко П. В. Засоби діагностики якості психолого-педагогічної підготовки магістрів природничих наук (хімія) у педагогічному університеті: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / П. В. Самойленко, О. В. Білоус. – К.: Видав. дім "Слово", 2013. – 232 с.
8. Чайченко Н. Н. Дослідницька компетентність як умова ефективної діяльності майбутнього вчителя / Н. Н. Чайченко // Проблеми, методи й наукові технології сучасної біологічної науки та методики її викладання: зб. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Глухів, 25–26 жовтня 2012 р.). – Глухів: РВВ Глухівський НПУ ім. О. Довженка. – 2012. – С. 17–19.

Степанюк А.В., Жирская Г.Я., Мищук Н.И.

ПРЕЕМСТВЕННОСТЬ ФОРМИРОВАНИЯ КОМПЕТЕНЦИЙ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ БИОЛОГИ В УСЛОВИЯХ УРОВНЕВОГО ОБРАЗОВАНИЯ

В статье освещены особенности конструирования содержания компетенций будущих учителей биологии в условиях уровневого высшего образования на основании принципа преемственности. Конкретизировано содержание таких групп компетенций, как социально-культурные, общенаучные (фундаментальные), профессиональные (предметные и психолого-педагогические). Раскрыто специфику содержания компетенций, их расширение и усложнение в процессе подготовки бакалавров,

специалистов и магистров по направлению Биология с учетом развития личностных ценностей и отношения студентов к профессиональным знаниям, умениям и навыкам.

Ключевые слова: преемственность, компетенции, уровневое образование, подготовка будущего учителя, биология.

Stepanyuk A.V., Zhynska H.Y., Mishchuk N.I.

COHERENCE IN DEVELOPING FUTURE BIOLOGY TEACHERS' COMPETENCIES IN THE SYSTEM OF MULTILEVEL EDUCATION

There has been covered the extended interpretation of coherence by taking into account the peculiarities of building content of future biology teacher competencies in the system of multilevel education, namely in respect of developing personal values and students' attitude towards professional knowledge and skills. There have been clarified the content of competencies' groups such as social and cultural, general education and professional (content area and teacher education). There has been revealed the specificity of competencies' content, their extension and complication in the process of undergraduate and graduate students' training.

Key words: coherence, competencies, multilevel education, future teacher training, biology.

УДК 378.09:316.62- 057.875

Шапошникова І.В.

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СТУДЕНТСЬКОГО МОНОСТИЛЮ У ПРОСТОРИ ВІЗ

У статті описано науково-методичні засади формування студентського моностилю у просторі вищого навчального закладу. Зазначено, що з функціональної точки зору, освіта є невід'ємним структурним елементом соціальної системи. До реальних функцій системи освіти, у тому числі й вищої, належать: відтворення і підтримка культурних і ціннісних зразків; соціалізація молодого покоління; виявлення і розвиток інтелектуального, морального і фізичного потенціалу особи; підготовка кваліфікованих фахівців, які відповідають потребам ринку праці тощо. Автор зазначає при цьому, що усереднені практики диференційовано стилем життя як способом і схильністю до дії, що залежать від обсягу і структури капіталів (індивідуальних і сімейних, культурних і матеріальних). Такі капітали відіграють важливу роль у процесі вибору напряму та здобутті вищої освіти сучасною молоддю. Структура і обсяг соціального капіталу визначають стиль життя індивіда через рівень і якість отриманої освіти, а виступаючи критерієм соціальної стратифікації, освіта значною мірою орієнтується на особисті здібності індивідів, на розвиток яких спрямовано весь педагогічний процес.

Ключові слова: моностиль, соціальний капітал, молодь, вища освіта.

Освіту, з огляду на соціологічний підхід, може бути інтерпретовано як вид людської практики щодо передачі й засвоєння культурного досвіду, як форму соціалізації і виховання людини, і як соціальний інститут з виконня ряду функцій, що сприяють інтеграції і стабільності суспільства. На сьогодні завдання інституту освіти ускладнюються. Зростання динаміки соціальних та економічних процесів унеможлиблює тривалу інтерацію суб'єкта на підприємстві, висуваючи вимоги не лише до професійної, але і до моральної готовності індивіда щодо виконання певного набору соціально-трудова функцій. Чи не єдиним соціальним інститутом, здатним забезпечити виконання поставленого завдання, є інститут вищої освіти.